

Orta dəhlizin strateji əhəmiyyəti artır

Rusiya və Ukrayna arasında müharibə ilə əlaqədar Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutunun (Orta dəhliz) əhəmiyyəti son illərdə daha da artıb. Təhlükəsizlik şəraiti, sərfəli qiymətlər isə dəhlizin cəlbediciliyini daha da yüksəldib.

Avropa ilə Asiyanı birləşdirən koridor Çin-Qazaxıstan sərhədindən başlayaraq, Mərkəzi Asiya ölkələri və Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə ərazisindən keçərək Avropaya qədər uzanır. Bu gün Orta dəhliz həmçinin ortaqlar maraqları olan ölkələri də bir araya gətirir. Eyni zamanda Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri arasında əlaqələrin inkişafına da stimül verməklə, ikitərəfli ticarət əlaqələrini gücləndirir.

Avropa və Asiya arasında ən qısa və rahat yol hesab edilən Orta dəhlizin əhəmiyyəti İranda baş verən son hadisələr fonunda yenidən gündəmdədir. Baş verən münaqişələr digər nəqliyyat dəhlizlərində vəziyyəti çətinləşdirsə də, Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu yüklərin mənzilbaşına təhlükəsiz şəkildə çatdırılmasına imkan verir.

Ötən il "Orta dəhliz boyunca: bağlantı, maliyyə və enerji" mövzusunda 6-cı Xəzər Biznes-Forumunun iştirakçılarının iştirakında bu marşrutun əhəmiyyəti barədə danışan Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Orta dəhliz çox geniş coğrafiyanı birləşdirən strateji layihədir: "Bu dəhliz Avropanı Xəzər dənizi vasitəsilə Asiya ilə bağlayan etibarlı və təhlükəsiz marşrut, yüklə-

rin Asiyadan Avropaya və əks istiqamətdə çatdırılmasının ən qısa və optimal yoludur. Azərbaycanın əlverişli coğrafi mövqeyi - iki qitənin tam ortasında yerləşməsi bizə bağlılıq məsələlərində mühüm rol oynamağa imkan verir. Bu gün artıq fəxrlə deyə bilərik ki, Azərbaycanın uzunmüddətli baxışı və yorulmaz səyləri nəticəsində Asiya və Avropa arasında daha yaxşı sinerji təmin edən Orta dəhliz kimi irimiqyaslı layihənin reallaşması mümkün olmuşdur. Orta dəhlizin tam istismara verilməsi Azərbaycanın iqtisadi potensialı ilə yanaşı, ölkəmizdə mövcud olan siyasi sabitlik və təhlükəsizlik amili ilə də şərtlənmişdir".

Dövlət başçısının da qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan Orta dəhlizin inkişafına töhfə verən əsas ölkələrdən biridir. Azər-

baycanın prinsiplial mövqeyi bu marşrutun inkişafında mühüm rol oynayıb. Respublikada bu marşrutlarla bağlı mühüm işlər görüldü, Ələt limanına, dəmir yoluna və digər vacib infrastrukturaya böyük sərmayələr yatırılıb, rəqəmsallaşma istiqamətində vacib addımlar atılıb.

Görülən işlərin nəticəsində bu marşrutla daşınan yüklərin həcmi ildən-ilə artmaqdadır. Belə ki, son illərdə Azərbaycan vasitəsilə daşınan yüklərin həcmi təxminən 90 faiz artıb. 2030-cu ilədək isə yükdaşıma qabiliyyətinin daha da artacağı, yüklərin keçid müddətinin isə azalacağı gözlənilir.

Geosiyasi təlatümlər dövründə Avropanın etibarlı enerji tərəfdaşı olan Azərbaycana marağı bu dəhliz fonunda daha da artıb. Son hadisələr bunu bir daha təsdiqləyir. İranın Hör-

müz boğazını bağlaması Qərbin diqqətini yenidən Orta dəhlizə yönəldib. Avropa ölkələri də anlayır ki, Azərbaycanla qarşılıqlı etimada əsaslanan əlaqələr onun enerji böhranından çıxışında mühüm rol oynamaqla yanaşı, bu dəhliz vasitəsilə iqtisadi və logistika imkanlarını da genişləndirir.

İqtisadçı ekspert Eldəniz Əmirov da qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, son zamanlar baş verən geosiyasi proseslər fonunda Orta dəhliz öz aktuallığını daha da artırır: "Çindən Avropaya yüklər Körfəz ölkələrindən keçərək daşıyırdı, bir hissəsi isə Orta dəhliz vasitəsilə həyata keçirilirdi. Amma hazırda İrandakı vəziyyətlə bağlı risklər Orta dəhlizin əhəmiyyətini artırır".

E.Əmirov vurğulayıb ki, Hindistan, Pakistan üzərindən

daşınmalı olan yüklər də trayektoriya cızaraq Orta dəhliz üzərindən Qərbə daşına bilər.

Ekspert həmçinin bildirib ki, Yaxın Şərqdə baş verənlər bu regiondan investisiyanın qaçmasına səbəb ola bilər: "Bu isə alternativ region olan Mərkəzi Asiya respublikalarında, xüsusən Qazaxıstan və Çində iqtisadi aktivliyin və xarici investisiyaların həcmi daha da artmasına gətirib çıxaracaq. Orta və uzunmüddətli dövrdə isə belə investisiyalar Orta dəhlizin imkanlarından istifadə etmək istəyən təsərrüfat subyektlərinin sayını da çoxaldacaq. Bu isə Orta dəhlizin Azərbaycan üçün gəlirliliyini, Şərq və Qərb arasında olan əhəmiyyətini daha da artıracaq.

Ə.QABİLOVIZI,
"Azərbaycan"